

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2004/3

Hans Langenberg

Het herstel van de economie zet in een matig tempo door. Dit vertaalt zich ook in een eerste herstel van de arbeidsmarkt, zij het nog zeer bescheiden. Ten opzichte van een kwartaal eerder was er in het derde kwartaal van 2004 voor het eerst een lichte daling van het aantal werklozen. Het aantal WW-uitkeringen lijkt zich te stabiliseren en de afname van het aantal banen was in het derde kwartaal kleiner dan in voorgaande kwartalen. Het aantal openstaande vacatures is verder toegenomen, al nam het stijgingstempo af. Ten opzichte van een kwartaal eerder groeide de economie met 0,3 procent.

1. Werkgelegenheid

In het derde kwartaal van 2004 waren er gemiddeld 109 duizend banen van werknemers minder dan een jaar eerder. Daarmee pakte de daling op jaarbasis voor het eerst lager uit dan in het voorafgaande kwartaal. De overeenkomstige afname in het tweede kwartaal bedroeg 119 duizend. Ook in relatief opzicht is de daling iets afgevlakt. De

afname in het derde kwartaal komt overeen met 1,5 procent, die in het tweede met 1,6 procent.

Ten opzichte van een kwartaal eerder daalde het aantal banen met 13 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Hieruit blijkt duidelijk dat de afvlakking van het banenverlies zich verder heeft doorgezet. In het tweede kwartaal bedroeg de overeenkomstige daling nog 32 duizend.

De recente ontwikkeling van de werkgelegenheid hangt samen met de afvlakking van het banenverlies in het bedrijfsleven, die in het derde kwartaal is doorgegaan. Ten opzichte van een jaar eerder waren er hier 121 duizend banen minder, een afname van 2,4 procent. In het tweede kwartaal bedroeg de overeenkomstige daling 145 duizend, oftewel 2,9 procent.

Tegenover het afvlakkende banenverlies in het bedrijfsleven staat een tanende banengroei in de niet-commerciële dienstverlening. In het derde kwartaal lag het aantal banen hier nog maar 12 duizend hoger dan een jaar eerder. In het tweede kwartaal bedroeg de overeenkomstige stijging 26 duizend. In 2002 en 2003 groeide de niet-commerciële dienstverlening nog met 80 à 90 duizend banen per jaar.

Staat 1
Kerncijfers arbeidsmarkt

	2004		2002		2003				2004				
	3e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
<i>Stand</i>	<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
	x 1 000												
Banen van werknemers	7 360*	96*	69*	47*	42*	22*	-8*	-38*	-75*	-107*	-119*	-109*	
Arbeidsvolume van werknemers	5 593*	53*	11*	-26*	-46*	-43*	-32*	-63*	-85*	-103*	-104*	-98*	
Openstaande vacatures ¹⁾	109	-38	-56	-56	-43	-54	-37	-34	-27	-2	11	28	
Ontstane vacatures	168	-57	-73	-49	-32	-36	-25	-19	-10	1	28	27	
Vervulde vacatures	195	-59	-54	-49	-44	-25	-43	-22	-17	-23	15	10	
Potentiele beroepsbevolking w.v.	10 965*	71*	70*	68*	66*	60*	55*	50*	44*	41*	40*	40*	39*
beroepsbevolking w.v.	7 581*	93*	131*	111*	119*	130*	112*	47*	44*	72*	-1*	17*	-4*
werkzaam	7 124*	88*	74*	45*	44*	40*	4*	-34*	-55*	-56*	-91*	-38*	-61*
werkloos	457*	5*	57*	65*	75*	89*	107*	81*	99*	128*	90*	55*	57*
WW-uitkeringen ¹⁾	310	-9	8	20	38	58	68	79	83	74	68	48	
Instream WW	84	10	22	21	24	28	20	23	18	2	-3	-6	
Uitstroom WW	95	-3	9	11	7	9	10	12	14	12	8	17	
	<i>Na verwijdering van seizoeninvloeden (indien aanwezig)</i>												
	<i>Verandering t.o.v. een kwartaal eerder</i>												
<i>Stand</i>													
	x 1 000												
Banen van werknemers	7 344*	19*	7*	7*	8*	-1*	-21*	-23*	-30*	-34*	-32*	-13*	
Openstaande vacatures ¹⁾	125*	-4	-21	-14	-6	-12	-1	-22	6	15*	9*	3*	
Werkloze beroepsbevolking	464*	9*	22*	33*	8*	23*	42*	14*	28*	45*	3*	-20*	28*
WW-uitkeringen	323*	6	13	7	12	24	25	20	16	11*	22*	1*	
Bijstandsuitkeringen van thuiswonenden onder de 65 jaar ¹⁾	335*	-2	-2	-1	3	5	2	3	5	3	-1	-3*	
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ¹⁾²⁾	964	4	3	1	5	-1	-3	-4	-3	-10	-4	-4	
Instream arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	19*	-1	-1	-2	2	-2	-3	-2	1	-2	1	1*	
Uitstroom arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	22	1	0	1	-1	2	0	0	-1	1	-3	0	

¹⁾ Aan het eind van het kwartaal.

²⁾ De arbeidsongeschiktheidsregelingen omvatten WAO, WAZ en Wajong.

Omgerekend naar arbeidsjaren bedroeg de afname van de werkgelegenheid in het derde kwartaal 98 duizend ten opzichte van een jaar eerder. De overeenkomstige daling in het tweede kwartaal was 104 duizend. De daling in het derde kwartaal komt overeen met 1,7 procent, die in het tweede met 1,8 procent. Dat het verlies aan werkgelegenheid afvlakt, geldt dus in alle opzichten.

De relatieve afname van het aantal arbeidsjaren is groter dan die in het aantal banen. Dit komt enerzijds doordat het grootste banenverlies plaatsvindt in de bedrijfstakken met het kleinste percentage deeltijdbanen. Anderzijds neemt het percentage deeltijdbanen over de hele linie voortdurend toe.

2. Vacatures

Aan het eind van het derde kwartaal van 2004 stonden er 109 duizend vacatures open. Ten opzichte van een jaar eerder waren dat er 28 duizend meer. Volgens seizoengecorrigeerde cijfers steeg het aantal vacatures met 3 duizend ten opzichte van een kwartaal eerder. Dit betekent dat het aantal vacatures nog altijd oploopt, maar dat de stijging iets is afgevlakt. De voorlopig grootste stijging vond plaats in het eerste kwartaal van 2004: er waren toen 15 duizend vacatures meer dan in het voorgaande kwartaal. Het aantal vacatures neemt toe vanaf het vierde kwartaal van 2003.

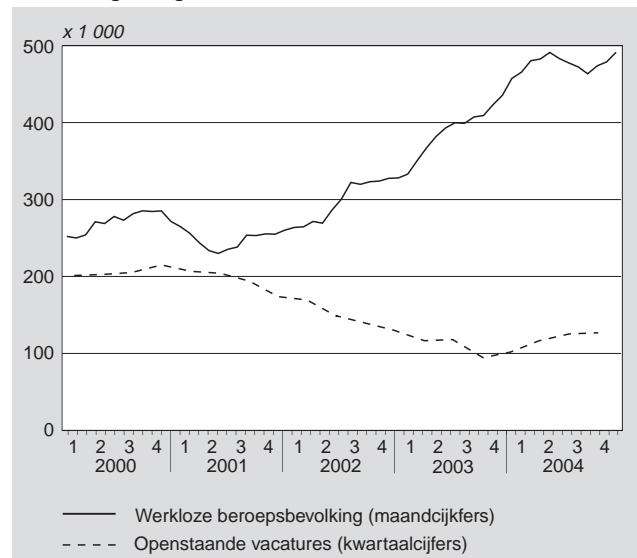
Aan het eind van het derde kwartaal stonden op de duizend banen 16 vacatures open. Een jaar eerder lag dat aantal op 12. In het derde kwartaal van 2004 is het aantal openstaande vacatures en daarmee de spanning op de arbeidsmarkt doorgaans iets lager dan in de rest van het jaar.

In het derde kwartaal ontstonden 168 duizend vacatures, 27 duizend meer dan een jaar eerder. Er werden 195 duizend vacatures vervuld, dit waren er 10 duizend meer dan een jaar eerder.

3. Werkloosheid

In het derde kwartaal van 2004 waren er gemiddeld 457 duizend werklozen, 55 duizend meer dan een jaar eerder. De stijging is beduidend lager dan overeenkomstige stijgingen in eerdere kwartalen. Ten opzichte van het tweede kwartaal is het aantal werklozen dan ook gedaald (na verwijdering van seizoeninvloeden). Deze daling bedroeg 20

1. Werkloze beroepsbevolking en aantal openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

duizend. Overigens blijkt uit meer recente cijfers dat de daling zich vooralsnog niet heeft doorgezet. In het derde kwartaal was 6,0 procent van de beroepsbevolking werkloos.

Het aantal WW-uitkeringen lag aan het eind van het derde kwartaal 48 duizend hoger dan een jaar eerder. De stijging van het aantal WW-uitkeringen lijkt zich af te vlakken. Er werden net zo veel WW-uitkeringen verstrekt als in het tweede kwartaal (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). De afvlakking van de groei van het aantal WW-uitkeringen is te herleiden tot zowel een dalende instroom als een groeiende uitstroom. Aan het eind van het derde kwartaal werden 310 duizend WW-uitkeringen verstrekt.

Er werden 335 duizend bijstandsuitkeringen verstrekt aan thuiswonenden onder de 65 jaar. Het aantal bijstandsuitkeringen lag daarmee voor het tweede achtereenvolgende kwartaal lager dan een kwartaal eerder. De daling in het derde kwartaal bedroeg 3 duizend.

4. Ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid

Aan het eind van het derde kwartaal van 2004 werden er 964 duizend arbeidsongeschiktheidsuitkeringen verstrekt.

Staat 2
Kerncijfers arbeidsmarkt (vervolg)

	2002				2003				2004			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
	%											
Volumemutatie van het BBP ten opzichte van het voorafgaande kwartaal	0,1*	0,4*	0,2*	-0,4*	-0,5*	-0,7*	0,2*	0,5*	0,8*	-0,1*	0,3*	
Ontwikkeling cao-lonen per maand ¹⁾	4,3	3,7	3,4	3,4	3,3	3,0	2,6	2,4	1,8*	1,5*	1,1*	0,9*
Ontwikkeling contractuele loonkosten per maand	4,9	4,2	4,1	4,0	3,9	3,5	3,1	3,0	2,8*	2,6*	2,4*	2,2*
Ontwikkeling consumentenprijzen	3,8	3,3	3,3	2,9	2,4	2,0	2,0	1,9	1,2	1,5	1,1	1,3
Vacaturegraad ²⁾	25	23	16	17	18	18	12	14	18	20	16	
Werkloosheid	3,9*	3,9*	4,3*	4,2*	5,0*	5,3*	5,3*	5,5*	6,7*	6,5*	6,0*	6,3*
Werkloosheid, na verwijdering van seizoeninvloeden	3,6*	3,9*	4,3*	4,4*	4,7*	5,2*	5,4*	5,8*	6,4*	6,4*	6,2*	6,5*
Ziekteverzuim bij particuliere bedrijven	5,9	5,4	5,0	5,5	5,3	4,7	4,1	4,9	5,1			

¹⁾ Inclusief bijzondere beloningen.

²⁾ Aantal openstaande vacatures op de duizend banen.

Dit zijn er 20 duizend minder dan een jaar eerder en 4 duizend minder dan in het tweede kwartaal. Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen daalt vanaf begin 2003. Wegens de overgang op een nieuwe statistiek zijn er nog geen nieuwe cijfers over ziekteverzuim beschikbaar.

5. Lonen en prijzen

De afvlakking van de loonstijging zet nog altijd door. De cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen lagen in het derde kwartaal van 2004 1,1 procent boven die in het derde kwartaal van 2003. De overeenkomstige cao-loonstijging lag een kwartaal eerder op 1,5 procent.

In navolging van de cao-lonen is ook de contractuele loonkostenstijging aan het afvlakken, zij het in een wat trager tempo dan de cao-lonen zelf. In het derde kwartaal van 2004 lagen de contractuele loonkosten per maand 2,4 procent boven die in het derde kwartaal van 2003. De overeenkomstige contractuele-loonkostenstijging lag een kwartaal eerder op 2,6 procent. De effecten van loonmatiging op de loonkosten zijn lange tijd afgeremd door een sterke stijging van het werkgeversdeel van de premies voor pensioen, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.

In het derde kwartaal van 2004 lagen de consumentenprijzen gemiddeld 1,1 procent hoger dan een jaar eerder. Dit betekent dat de inflatie, na een kleine stijging in het tweede kwartaal, verder is gezakt. In het tweede kwartaal bedroeg de overeenkomstige prijsstijging 1,5 procent.

6. Conjunctuur

Het volume van het bruto binnenlands product (BBP) lag in het derde kwartaal van 2004 1,5 procent hoger dan een jaar eerder. Na een krimp in 2003 is de economie weer aan het groeien, zij het in een bescheiden tempo. Ten opzichte van een kwartaal eerder steeg het volume van het BBP in het derde kwartaal met 0,3 procent.

De uitvoer van goederen en diensten is ook in het derde kwartaal fors gegroeid. Er werd 7,8 procent meer uitgevoerd dan een jaar eerder. Dit is vergelijkbaar met de stijging in het tweede kwartaal. De investeringen in vaste activa blijven vooralsnog achter. Zij stegen met slechts 0,7 procent. In het tweede kwartaal was de stijging met 1,4 procent ook al mager. Ook de consumptieve bestedingen komen nog altijd niet op gang. Er werd 0,6 procent meer geconsumeerd dan een jaar eerder.

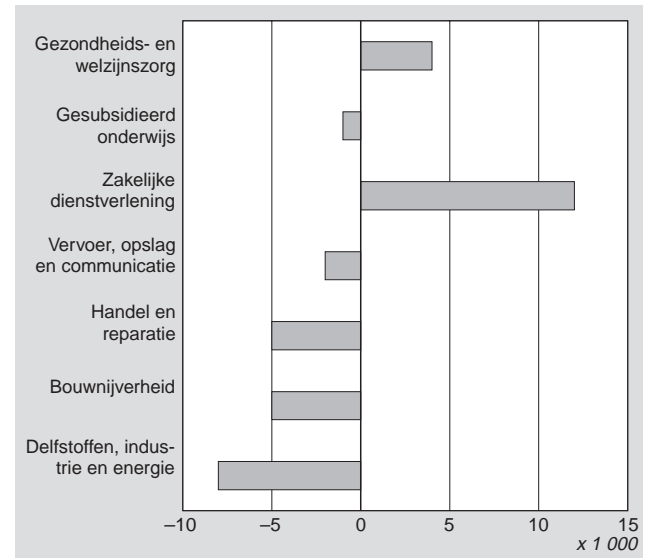
7. Verschillen tussen bedrijfstakken

Het banenverlies in het bedrijfsleven is in het derde kwartaal van 2004 verder afgevlakt. Dit laat onverlet dat het aantal banen in vrijwel alle takken van het bedrijfsleven lager lag dan een jaar eerder. De grootste dalingen op jaarbasis vonden plaats in de industrie (35 duizend) en de handel (31 duizend). Alleen in de zakelijke dienstverlening was de afname (15 duizend) veel lager dan de overeenkomstige daling in het tweede kwartaal (35 duizend). Ten opzichte van het tweede kwartaal is het aantal banen in deze bedrijfstak dan ook gegroeid (na verwijdering van seizoeninvloeden). De stijging (van 12 duizend) wordt veroor-

zaakt door een toename van het aantal uitzendkrachten. Vaak is dit een voorbode van aantrekkende werkgelegenheid.

In de niet-commerciële dienstverlening is de banengroei (op jaarbasis) verder afgevlakt. Bij het openbaar bestuur en in de sector 'cultuur en overige dienstverlening' is het aantal banen voor het derde achtereenvolgende kwartaal gedaald. In het gesubsidieerde onderwijs en de zorg is het aantal banen met respectievelijk 4 en 20 duizend gestegen. Dit zijn kleine aantallen vergeleken bij eerdere stijgingen. In de jaren 2001–2003 groeiden beide bedrijfstakken samen met 50 à 70 duizend banen per jaar.

2. Mutatie aantal banen van werknemers: derde kwartaal 2004 ten opzichte van een kwartaal eerder, seizoengecorrigeerd

Het aantal openstaande vacatures in het bedrijfsleven lag aan het eind van het derde kwartaal 26 duizend hoger dan een jaar eerder. De grootste stijgingen vonden plaats in de handel (5 duizend) en in de zakelijke dienstverlening (10 duizend). Seizoengecorrigeerde cijfers wijzen overigens uit dat de toename van het aantal vacatures in het bedrijfsleven in de loop van 2004 enigszins is afgevlakt.

Ook in de niet-commerciële dienstverlening is het aantal vacatures licht gestegen ten opzichte van een jaar eerder. De daling van het aantal vacatures in het onderwijs en de zorg lijkt af te vlakken. Alleen in het openbaar bestuur was het aantal openstaande vacatures iets lager dan een jaar eerder.

8. Verschillen tussen demografische groepen

De werkgelegenheid voor vrouwen is verder afgenomen. Er werden in het derde kwartaal 23 duizend banen minder door vrouwen bezet dan een jaar eerder. Mannen bezetten in het derde kwartaal van 2004 86 duizend banen minder dan een jaar eerder. Het banenverlies lijkt bij beide seksen af te vlakken. In het tweede kwartaal bedroegen de overeenkomstige dalingen 27, respectievelijk 91 duizend. Het verschil in werkgelegenheidsontwikkeling tussen mannen en vrouwen is voor een groot deel te herleiden tot het verschil in ontwikkeling tussen het bedrijfsleven en de

niet-commerciële dienstverlening. Bijna de helft van de banen die door een vrouw worden bezet valt onder de niet-commerciële dienstverlening; bij mannen is dit minder dan een kwart. De daling van de werkgelegenheid onder vrouwen werd jarenlang tegengegaan door een stijging van het aantal banen in de niet-commerciële dienstverlening. Daarom nam het aantal banen voor vrouwen tot 2004 nog toe. Mannen profiteerden in veel mindere mate van de werkgelegenheidsgroei in deze sector en hadden daarbij veel meer last van het forse banenverlies in het bedrijfsleven. Inmiddels vlakt dat banenverlies af, terwijl anderzijds de banenwinst in de niet-commerciële dienstverlening eveneens afvlakt. Deze recente ontwikkelingen hebben op mannen en vrouwen een vergelijkbaar effect.

Het aantal werkloze mannen nam in een jaar tijd toe met 28 duizend, het aantal werkloze vrouwen met 27 duizend. Zowel onder mannen als onder vrouwen is de toename lager dan de overeenkomstige stijging in het tweede kwartaal. Van de mannelijke beroepsbevolking was in het derde kwartaal 5,4 procent werkloos, van de vrouwelijke 6,9.

In het derde kwartaal vlakke de groei van de werkloosheid onder de meeste leeftijdsgroepen af, behalve onder jongeren.

Het derde kwartaal telde gemiddeld 19 duizend werkloze jongeren (15–24 jaar) meer dan een jaar eerder. In het tweede kwartaal was de overeenkomstige stijging nog 13 duizend, maar in het eerste 31 duizend. De jeugdwerkloosheid kwam in het tweede kwartaal uit op 12,9 procent. Onder mensen in de leeftijdsgroepen 25–44 jaar en 45–64 jaar bedroeg de werkloosheid respectievelijk 5,4 en 4,5 procent.